

38-39 - 2011

sztuka i filozofia

■ Uniwersytet Warszawski Instytut Filozofii

■ Wydawnictwo Naukowe Semper®

▪ rada redakcyjna

Andrzej Bronk, Alicja Kuczyńska (przewodnicząca), Zbigniew Kuderowicz,
Iwona Lorenc, Włodzimierz Ławniczak, Andrzej Póltawski,
Władysław Stróżewski, Irena Wojnar, Anna Zeidler-Janiszewska

▪ zespół redakcyjny

Ewa D. Bogusz-Bołtuć, Magdalena Borowska, Kamilla Najdek,
Bogna J. Obidzińska, Piotr Schollenberger (sekretarz redakcji,
sztuka.wfis@uw.edu.pl), Małgorzata A. Szyszkowska (redaktor naczelna),
Anna Wolińska (z-ca red. naczelnej)

▪ zespół recenzentów

Jan Berdyszak, Maria Bielawska, Jolanta Dąbkowska-Zydróż,
Dobrochna Dembińska-Siury, Janusz Dobieszewski, Anna Grzegorzczyk,
Jan Hartman, Alicja Helman, Jan Hudzik, Jacek J. Jadacki,
Anna Jamroziakowa, Alicja Kępińska, Leszek Kolankiewicz, Teresa Kostyrko,
Piotr Łaciak, Jacek Migasiński, Anna Pałubicka, Teresa Pękala, Robert Piłat, Hanna
Puszko-Miś, Ewa Rewers, Stefan Sarnowski, Grzegorz Sztabiński

▪ adres redakcji

Instytut Filozofii UW, Zakład Estetyki
Krakowskie Przedmieście 3, 00-927 Warszawa
www.filozofia.uw.edu.pl/sztukaifilozofia

▪ redaktorzy prowadzący numeru

Iwona Lorenc, Monika Murawska, Mateusz Salwa, Piotr Schollenberger

▪ opracowanie tekstów w języku angielskim

Ewa D. Bogusz-Bołtuć

▪ opracowanie tekstów w języku francuskim

Monika Murawska

▪ projekt okładki

Jan Modzelewski

Publikacja numeru została dofinansowana ze środków grantu badawczego „Fenomen i przedstawienie. Francuska estetyka fenomenologiczna i jej znaczenie dla polskiej estetyki”. (nr N N101 059836), kierownik: prof. dr hab. Iwona Lorenc

ISSN 1230 – 0330

▪ wydawca

Uniwersytet Warszawski, Instytut Filozofii,
Wydawnictwo Naukowe Semper®
ul. Mariensztat 8, 00-302 Warszawa
tel./fax 22 538-92-03
www.semper.pl, e-mail: redakcja@semper.pl

spis treści

Wstęp. Granice słowa i obrazu w myśli Lyotarda i Lévinasa 9

■ _____ **W poszukiwaniu miejsc wspólnych
i granic uzgodnienia**

Jean-Michel Salanskis: **Od zmysłowości do sztuki i jej telosu:**

Lyotard z Lévinasem i przeciw Lévinasowi 10

Iwona Lorenc: **Estetyczne versus etyczne. Miejsca możliwych
spotkań Levinasa i Lyotarda** 15

Małgorzata Kowalska: **Język i sprawiedliwość. Lévinas versus Lyotard** .. 26

■ _____ **Lévinas: nowe obszary i przesuwanie granic**

Jacek Migasiński: **Levinas: fenomenologia genetyczna, empiryzm**

transcendentalny i kres doświadczenia 45

Andrzej Leder: **Jak u Lévinasa słowo staje się obrazem...** 57

Marta Szabat: **Przemiany *il y a* w filozofii Emmanuela Lévinasa** 64

Magdalena Kozak: **Lévinasowskie przekraczanie granic** 77

■ _____ **Między *aisthesis* i tym, co etyczne**

Maja Chmura: **O ciele, co słowem się stało. Transcendentalny**

wymiar winy w myśli E. Lévinasa 86

Xymena Synak-Pskit: **Ciało wzniośle** 94

Nelly Przybylska: **Ujrzenie niewyraźne. O językowej etyce u Levinasa** .. 101

Patrycja Bobowska-Nastarzewska: **Rola „sumienia” w problematyce**

**„inności” i „innego” w filozofii Emmanuela Lévinasa
i Paula Ricoëura** 110

Barbara Markowska: **Po-witanie u Emmanuela Lévinasa i prawo**

**wro-gościnności Jacquesa Derridy: jak możliwy jest
podmiot poza dialektyką heglowską?** 124

■ _____ **Lyotard: między milczeniem a porozumieniem**

Maria Gołębiowska: **Ogląd wewnętrzny w koncepcji obrazu i figury**

Jean-François Lyotarda 142

Piotr Kozak: Wzniosła utopia awangardy – aporie analityki wzniosłości	152
Gaëlle Bernard: Słuchać, mówić, pisać. Prawo do głosu i wymóg milczenia u Lyotarda	161
Claire Pages: Poróżnienie Lyotarda z Habermasem i Rortym: dlaczego komunikacja oraz konsensus nie pozwalają pomyśleć wspólnoty	165
■ _____ Konteksty, zastosowania, odniesienia	
Anna Wendorff: Granice i hiperfikcje w czasie wielkiego kryzysu wielkich narracji: o-metaforach pos(t)modernistycznych	168
Rafał Ilnicki: Czas „niehumanicznych” obrazów. Pamięć strukturyzowana technologicznie	174
Krzysztof Matuszewski: Idea substytucji w myśli Huysmansa i Levinasa	191
Ewa Izabela Nowak: Wpływ wychowania religijnego oraz tragedii Shoah na kształtowanie się myśli Emmanuela Levinasa	219
Carlos Dimeo Álvarez: Świadkowie i biografia, podmioty i pamięć: język i reprezentacja	231
Aleksander Temkin: Gdzie dwóch się bije, tam Hegel korzysta, czyli o więcej Kanta w Levinasie	239
Noty o autorach	314
Informacje dla autorów	316

Table of Contents

Introduction The Limits of Word and Image in Lyotard's and Lévinas' Thought	9
■..... In the Search for Common Grounds and Limits of Agreement	
Jean-Michel Salanskis: From Sensibility to Its Telos: Lyotard With And Against Lévinas	10
Iwona Lorenc: The Aesthetic Versus the Ethical. Lévinas' and Lyotard's Possible Meeting Points	15
Małgorzata Kowalska: Language and Justice. Lévinas versus Lyotard ..	26
■..... Lévinas: New Areas and Shifting the Boundaries	
Jacek Migasiński: Lévinas: Genetic Phenomenology, Transcendental Empirism and Limits of Experience	45
Andrzej Leder: How the Word Becomes Image in Lévinas	57
Marta Szabat: Transmutations of <i>il y a</i> in the Philosophy of Emmanuel Lévinas	64
Magdalena Kozak: Crossing the Limits by Lévinas	77
■..... Between <i>Aisthehsis</i> and Ethical	
Maja Chmura: On the Flesh That Became a Word. The Transcendental Dimension of Culpability in Lévinas	86
Xymena Synak-Pskit: Sublime Body	94
Nelly Przybylska: To See The Inexpressible. Emmanuel Lévinas' Language Ethics	101
Patrycja Bobowska-Nastarzewska: The role of "conscience" in the issues of "the otherness" and "the other" in the philosophy of Emmanuel Lévinas and Paul Ricoeur	110
Barbara Markowska: Lévinas' Wel-Coming and Derrida's Law of Hospitality/Hostility: How Beyond the Hegelian Dialectics the Subject is Possible?	124

■_____Lyotard: Between Silence and Communication	
Maria Gołębiewska: The Internal Image in the Conception of Image and Figure by Jean-François Lyotard	142
Piotr Kozak: The sublime utopia of Avant-garde – aperies of the analytic of the sublime	152
Gaëlle Bernard: To Listen, to Speak, to Write. The right to speak and Requirement of Silence According to Lyotard	161
Claire Pagès: Lyotard’s Dispute with Habermas and Rorty, Or Why Communication and Consensus Are Not Enough to Think About Community	165
■_____Contexts, Applications, References	
Anna Wendorff: The Limits and Hyper-fictions in the Time of Great Crisis of Great Narratives: on Pos(t)modern Metaphors	168
Rafał Ilnicki: The Time of Inhuman Images. The Memory Technologically Structured	174
Krzysztof Matuszewski: The Idea of Substitution in Huysmans’ and Lévinas’ Thought. From Escapism to Conversion	191
Ewa Izabela Nowak: The Influence of Religious Upbringing and Shoah Tragedy on the Development of Emmanuel Lévinas’ Thought	219
Carlos Dimeo Álvarez: Witnesses and Biography, Subjects and Memory: Langugae and Representation	231
Aleksander Temkin: Two Dogs Strive for a Bone and Hegel Runs Away With it or More Kant in Lévinas	239

Table des matières

Avant-propos. Les limites de la parole et de l'image dans les pensées de Lyotard et Levinas	251
Jean-Michel Salanskis: De la sensibilité à l'art et à son telos: Lyotard avec et contre Lévinas	252
Iwona Lorenc: Le versus esthétique éthique. Les lieux de rencontres possibles entre Lévinas et Lyotard	274
Jacek Migasiński: Lévinas: la phénoménologie génétique, l'empirisme transcendantal et les limites de l'expérience ...	280
Gaëlle Bernard: Ecouter, parler, écrire. Droit à la parole et exigence de silence chez Lyotard	286
Claire Pages: Le différend de Lyotard avec Habermas et Rorty: pourquoi communication et consensus ne permettent pas de penser la communauté	303

noty o autorach

Carlos Dimeo Álvarez – doktor nauk społecznych w zakresie Studiów Kulturoznawczych (Uniwersytet Carabobo, Wenezuela). Obecnie pracuje w Instytucie Filologii Romańskiej na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.

Gaëlle Bernard – doktorantka w Université de Lille II.

Patrycja Bobowska-Nastarzewska – magister, absolwentka filozofii i filologii romańskiej Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, pracownik Katedry Filologii Romańskiej UMK.

Maja Chmura – magister, doktorantka w Instytucie Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego.

Maria Gołębiwska – dr hab., profesor nadzw. w Zespole Filozofii Kultury w Instytucie Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk.

Rafał Ilnicki – doktorant w Instytucie Kulturoznawstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Małgorzata Kowalska – dr hab., profesor Uniwersytetu w Białymstoku, kierowniczka Katedry Filozofii w Instytucie Socjologii UwB.

Magdalena Kozak – doktor filozofii, adiunkt w Wyższej Szkole Oficerskiej Sił Powietrznych w Dęblinie oraz na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie.

Piotr Kozak – magister, doktorant w Instytucie Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego.

Andrzej Leder – profesor nadzw. dr hab., kierownik Zespołu Filozofii Kultury w Instytucie Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk.

Iwona Lorenc – profesor zw. dr hab., kierownik Zakładu Estetyki Uniwersytetu Warszawskiego.

Barbara Markowska – doktor, adiunkt w Katedrze Socjologii Collegium Civitas.

Krzysztof Matuszewski – dr hab., profesor Uniwersytetu Łódzkiego.

Jacek Migasiński – profesor UW dr hab., kierownik Zakładu Historii Filozofii Nowożytnej Uniwersytetu Warszawskiego, dziekan Wydziału Filozofii i Socjologii UW.

Ewa Izabela Nowak – doktor, artysta, krytyk sztuki, kurator wystaw.

Claire Pagès – doktor, Université Paris X Nanterre.

Nelly Przybylska – doktor, adiunkt w Katedrze Filologii Romańskiej Uniwersytetu Szczecińskiego.

Jean-Michel Salanskis – profesor filozofii w Université Paris X Nanterre.

Xymena Synak-Pskit – doktor, adiunkt w Instytucie Anglistyki i Amerykanistyki Uniwersytetu Gdańskiego.

Marta Szabat – doktor filozofii, adiunkt w Zakładzie Filozofii i Bioetyki UJ CM.

Aleksander Temkin – magister, doktorant w Instytucie Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego.

Anna Wendorff – magister, asystent w Katedrze Filologii Hiszpańskiej Uniwersytetu Łódzkiego.

informacje dla autorów

P.T. Autorów *Sztuki i Filozofii* informujemy o zasadach, których będziemy przestrzegać w naszym piśmie:

1. Objętość przysyłanych artykułów nie powinna przekraczać 22 stron znormalizowanego maszynopisu, tj. 1800 znaków na stronie, recenzji zaś – 8 stron.
2. Przypisy powinny być umieszczone na dole strony i mieć formę przyjętą w ostatnich tomach pisma z pełnym tytułem, nazwiskiem tłumacza, redaktora tomu bądź pracy zbiorowej, nazwą wydawnictwa, datą i miejscem wydania (np. J. Derrida, *Głos i fenomen*, przeł. B. Banasiak, Wydawnictwo KR, Warszawa 1997, s. 133). Jeżeli w tekście pojawia się motto, to powinno być ono również opatrzone przypisem bibliograficznym.
3. Materiały powinny być przysyłane w 2 egzemplarzach wraz z dyskietką lub w formie elektronicznej (preferowane formaty: MS Word 6, Open Office) na adres: sztuka.wfis@uw.edu.pl.
4. Autorów prosimy o dołączenie krótkiej noty (zawierającej stopień lub tytuł naukowy oraz aktualne miejsce pracy) wraz z dokładnym adresem korespondencyjnym (również elektronicznym).
5. Prosimy także o dołączanie streszczenia w języku polskim i angielskim o objętości do pół strony (ok. 150-200 słów) oraz słów kluczowych.
6. Redakcja SzIF zastrzega sobie prawo do dokonywania skrótów i niewielkich zmian w tekście.
7. Materiałów niezamówionych Redakcja nie zwraca.

notes for contributors

We inform all prospective contributors to „Art and Philosophy” (*Sztuka i Filozofia*) about our preferences concerning texts submitted for publication:

1. Articles submitted should not exceed 22 pages of normal typescript e.g. 1800 characters per page. Reviews should be no more than 8 pages long.
2. All notes in the article should be footnotes in accordance with the style used in the last volumes of *Sztuka i Filozofia*. Additional texts such as mottos should also be accompanied by footnote with all bibliographical data. Examples of footnotes: B. Wallraff, *Word Court: Wherein Verbal Virtue Is Rewarded, Crimes against the Language Are Punished, and Poetic Justice Is Done*, Harcourt, New York 2000, p. 34.
3. Authors are advised to submit two printed copies and a computer disc when sending by post or an electronic version (formatted most preferably in MS Word, or Open Office) to: sztuka.wfis@uw.edu.pl.
4. We remind authors to enclose information about their current academic affiliation and position, including postal address, email address and telephone number.
5. A short summary (up to 200 words) and keywords should also be provided.
6. *Sztuka i Filozofia* reserves the rights to make additional changes in texts submitted when necessary. Materials sent will not be returned.